

A közszolgálati reform alapkérdéseiről

A gazdasági kabinet elé kerül a finanszírozásról szóló javaslat

Vadász János

A közszolgálat reformja alapvetően négy pontból indul ki – fejtette ki Vadász János kormány megbízott a Brit Nagykövetség és a Közszolgálati Reform Kormány megbízotti Hivatal által szervezett nemzetközi konferencián. Az első, hogy a racionálisan szervezett, hatékonyan működtetett állam biztosítson megfelelő színvonalú közszolgálatokat az emberek számára.

Mivel ez az állam szociális-szociáldemokrata gondolkodást képvisel, ebből következően esélyteremtő módon kell biztosítani a közszolgáltatásokat minden magyar állampolgár számára.

Alapvető, hogy a közszolgálatnak a jelenlegi gyakorlathoz képest versenyképesnek, teljesítményorientáltnak kell lennie. A közszolgálat van az emberekért és nem megfordítva, éppen ezért itt az ideje, hogy változtassunk az elmúlt 40–50 év gyakorlatán – jelentette ki a reformért felelős kormány megbízott. Szintén lényeges, hogy a közszolgálat pártatlan, méltányos és szakszerű legyen, s folyamatosan reagáljon a változásokra. Emellett a modern közszolgálatnak stabilitást kell biztosítania a közszolgálatban dolgozók számára a jó teljesítményekért cserébe.

Vadász János elmondta: a kormány 2003/117-es határozata alapján elkészítették az egységes közszolgálati törvény normaszövegének általános, minden közszolgálati dolgozóra vonatkozó részét. Elkészítették a háttérszámításokat, a társadalomkutatókat, tehát mindazokat a megalapozó munkákat, amelyek a jogalko-

tásról szóló törvény által előírt feladatok, s megkezdtek a feladatalapú közszolgálati foglalkoztatás kiépítését.

Elkészült az egységes közszolgálati törvény új, három elemű bérrendszerének bértáblája és az ezzel kapcsolatos számítások is a rendelkezésre

állnak. Fontos feladat a szociális juttatások kialakítása, illetve bővítése, például a lakásvásárlási kedvezmények kiszélesítése. A legnagyobb vitát várhatóan a közszolgálati dolgozók nyugdíj- és egészségbiztosítási rendszerének kialakítása váltja majd ki.

Közszolgálati pénzügyi érdekegyeztető tanács alakult

Országos és ágazati szinten egyaránt szükség van az érdekegyeztetésre – mondta *Draskovics Tibor* pénzügyminiszter, a Közszolgálati Pénzügyi Ágazati Érdekegyeztető Tanács (KPÉT) június 10-ei megalakulásakor, amikor a résztvevők együttműködési megállapodást írtak alá. A pénzügyi érdekegyeztető tanács a kialakítandó 2005-ös költségvetés során érdemi kérdésekről fog dönteni – jelentette ki a pénzügyminiszter. A tanács csaknem 24 ezer pénzügyi dolgozót képvisel – fejtette ki *Fehér József*. A Magyar Köztiszt-

viselők és Közalkalmazottak Szakszervezetének (MKKSZ) főtákará rámutatott: a testület megalakításának ötlete először 1992-ben vetődött fel. A KPÉT munkájában részt vesz a Pénzügyminisztérium szakszervezete, az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal dolgozóinak szakszervezete, a Vám- és Pénzügyőrség független szakszervezete, a Magyar Államkincstár, a Kincstári Vagyonigazgatóság, valamint a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete dolgozóit képviselő MKKSZ és a Pénzügyminisztérium vezetése.

A közepesnél kedvezőbb a megítélés Vélemények a közszolgalatról

A lakosság körében a közepesnél kedvezőbb a közszolgalat megítélése. Legnagyobb társadalmi presztizse a tűzoltóknak, az egészségügyben dolgozóknak és a könyvtárosoknak van. A rangsor végén a köztisztviselők állnak, összességében hármás átlagosztályzatot kaptak.

A lakosságnak kevés ismerete van a közszolgalatban dolgozókról. Legtöbbször a tanárok, az orvosok és az ápolónők munkájáról mondták azt, hogy elég jól ismerik (29, 26 és 24 százalék). Néhány tevékenységről viszont alig tudnak az emberek. A köztisztviselők, a pénzügyőrök, vámőrök és a polgári védelemben dolgozók munkájáról mindössze 4–6 százalék tekinti magát jól tájékozottnak – derül ki a ma-

gyar lakosság és a közszolgalati dolgozók körében készült közvéleménykutatásból.

A közszolgalatban dolgozók tájékozottak a munkájukat szabályozó törvényekről, de azok tartalmáról, részleteiről már csak a kisebbség rendelkezik információkkal. A közszférában dolgozók 32 százaléka ismeri a rá vonatkozó törvényt, 23 százalék a tisztában van azzal, hogy melyik rendelkezés vonatkozik rá, de nem

ismeri pontosan. A dolgozók 31 százaléka tudja, hogy több törvény vonatkozik rá, de nem mindegyiket ismeri, míg 13 százalékuk egyáltalán nincs tisztában a rá vonatkozó jogi szabályozással.

A lakosság körében a közepesnél kedvezőbb megítélés van a közszolgalatnak – ezt egy ötfokú skálán a 3,6-os átlagosztályzat fejezi ki. Legnagyobb társadalmi presztizse a tűzoltóknak, az egészségügyben dolgozóknak (a mentősöknek, az ápolónőknek és az orvosoknak) valamint a könyvtárosoknak van – ezt a 4,1-től a 3,8-ig terjedő presztizsmutatók jelzik.

A rangsor végén a köztisztviselők állnak, a róluk kialakult vélemény közepes, összességében 3-as átlagosztályzatot kaptak az emberektől.

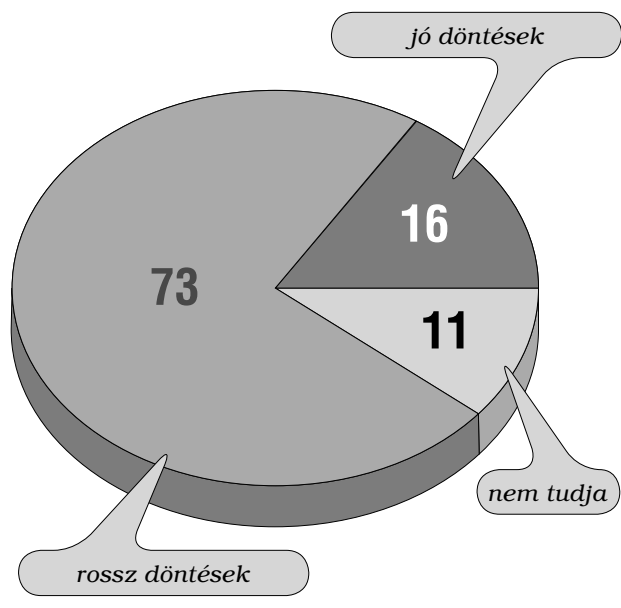
A közszolgalatban dolgozók inkább erkölcsi megbecsülést éreznek, s kevésbé anyagi elismerést. Jónak minősítik az ügyfelektől és a munkahelyi vezetőktől kapott erkölcsi megbecsülést (4,1 és 4-es átlagértékkel fejezték ki egy ötfokú skálán). A munkáltató államtól vagy önkormányzattól közepes mértékű (3,1-es átlagérték) morális elismerést érzékelnek. Az anyagi megbecsülést közepes körülményre értékeli a közszolgalati szférában dolgozók.

Az ország ügyeit szem előtt tartva a lakosság is úgy gondolja, hogy a közszolgalat

Ősszel a parlament elé kerülhet a közszolgalatról szóló törvénytervezet

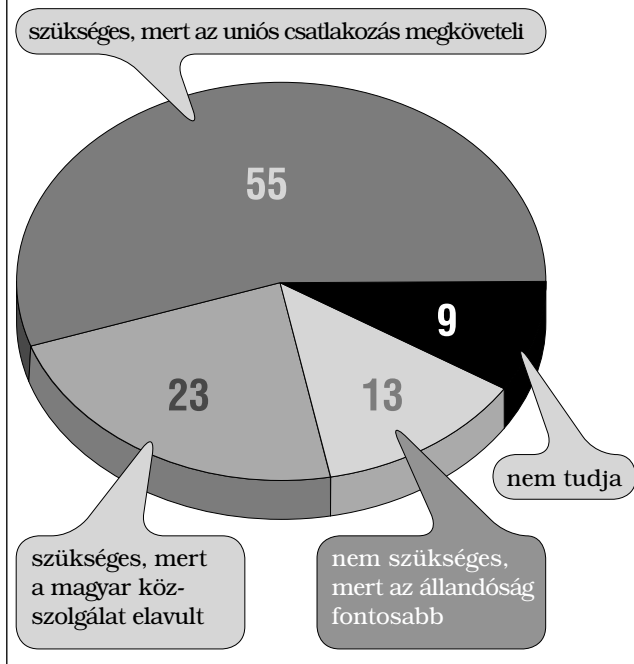
Várhatóan a nyár végén tekinti át a kormány a közszolgalatról szóló törvénytervezetet, amely a tervek szerint ősszel kerülne az Országgyűlés elé, elfogadása esetén pedig 2005 júliusában hatályba lépne. A kabinet szándékai szerint egy egységes közszolgalati törvény készül, amely a közalkalmazottakra, köztisztviselőkre és a szolgalati jogviszonnyal rendelkezőkre egyaránt vonatkozik. A jogszabály felszámolja a közszolgalati dolgozók közötti hátrányos megkülönböztetéseket, s bérük 6–8 év alatt megközelíti majd az Unió közszolgalati bérszínvonalát. A közszolgalat fejlesztésének programja akkor válhat sikeressé, ha a modernizációt támogatják a közszolgalati dolgozók is, ezért a kormány a közszolgalat humánpolitikai reformjának megvalósítására törekszik. Az elképzelések szerint a reform eredményeként egyszerű, áttekinthető, finanszírozható és kontrollálható rendszer jön létre 2005-től. Magyarországon a közelítőleg négy-millió munkavállalóból nyolcszáz ezer dolgozik a közszolgalatban, négyszáz ezerrel kevesebb, mint a rendszerváltás évében.

Kormányváltáskor megfigyelhető köztisztviselői cserék az ország szempontjából...
(a válaszok százalékos megoszlása a lakosság körében)

Ön szükségesnek látja-e a közszerület átfoo reformját?

(a válaszok százalékos megoszlása a közszerületben dolgozók körében)

a politikától független, szak-szerű és stabil legyen. Az emberek többsége, 73 százalék szerint a kormányváltások után megfigyelhető köztisztviselői cserék rossz döntések, míg ezzel ellentétes álláspontot csak 13 százalék foglal el.

Az érintettek a közszerület legvonzóbb elemének munkájukat, foglalkoztatásuk biztonságát tartják, de lényegesnek tekintik tevékenységük társadalmi hasznát is. A dolgozók 56 százaléka munkája lényegét a foglalkozási biztonságban ragadja meg, míg 19 százalék a megfelelő fizetést véli elsődlegesnek. A közszerületi dolgozók 12 százalékának a munkavégzés megfelelő eszköztára, 9 százalékának pedig a társadalom számára végzett tevékenysége a leglényegesebb összetevő. A közszer-

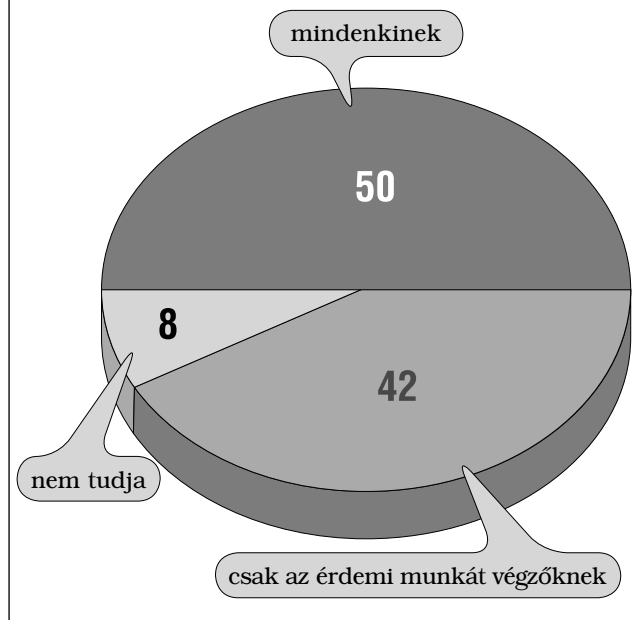
ületi tevékenység leggyakrabban említett motivációi között is a feladat fontossága, közösségi haszna, valamint a foglalkoztatás stabilitása emelkedik ki: 75, illetve 70 százalék tekinti ezeket vonzó tényezőnek. A dolgozók 61 százalékának a 13. havi fizetés is motiváló tényező, s még viszonylag sokan, 49 százaléknyian szakmai tapasztalatok szerzésére is megfelelő terepnek tartják a közszerületben eltöltött éveket. A közszerületben dolgozók állásuk biztonságát illetően megosztottak, de a bizakodók aránya magasabb, mint a kétkedők: 12 százalék teljesen, 26 nagyon valószínűnek tartja, hogy állása megmarad, 36 százalék többé-kevésbé biztosnak véli ezt, míg 14 szerint előfordulhat, hogy megszűnik az állása, 10 pedig

teljes mértékben bizonytalan-nak ítéli azt.

A lakosság véleménye megosztott volt arról, hogy a közszerületben dolgozók közül kik és milyen mértékű fizetésemelést kapjanak. A megkérdezettek 41 százaléka támogatná, 44 százaléka elutasítaná, ha a közszerületben dolgozók fizetése utolérné a piaci szférában dolgozókéét. Hasonlóak az arányok az uniós bérszínvonal elérése vonatkozásában is. Az emberek 43 százaléka egyetértene azzal, ha az állam külön erőfeszítéseket tenne annak érdekében, hogy a közszerületi dolgozók fizetése minél hamarabb elérje a hasonló munkakörben dolgozó uniós bérszínvonalat. Az emberek fele minden közszerületi dolgozóra kiterjesztené a fizetésemelést, míg 42 százalékuk csak azokra, akik

az érdemi munkát végzik. A bérfelállítás melletti érvek közül leggyakrabban a munkaerő elvándorlása, az „agyelszívás” megakadályozása kerül elő (84 százalékánál), de sokan gondolják azt is (59 százalék), hogy csak így lehet megtartani a felkészült szakembereket, idevonzani a fiatalokat, azaz megakadályozni a kontraszelekción. Az ellenérvek közül az bizonyult a legnyomósabbnak, amely szerint nem szükséges kiemelten kezelni a közszerületet, hiszen nem a munkahely jellege, hanem a végzett munka, a teljesítmény számít (85 százalék.) Az is széles körben elfogadott nézet (71 százalék), hogy más költségvetési célok fontosabbak, az állam szűkös pénzeszközeit inkább ezekre (nyugdíjra, egészségügyre, infrastruktúrára) kell fordítani.

Minden közszerületi intézményben dolgozó fizetését fel kellene emelni, vagy csak az érdemi munkát végzőkét?
(százalékos megoszlás)

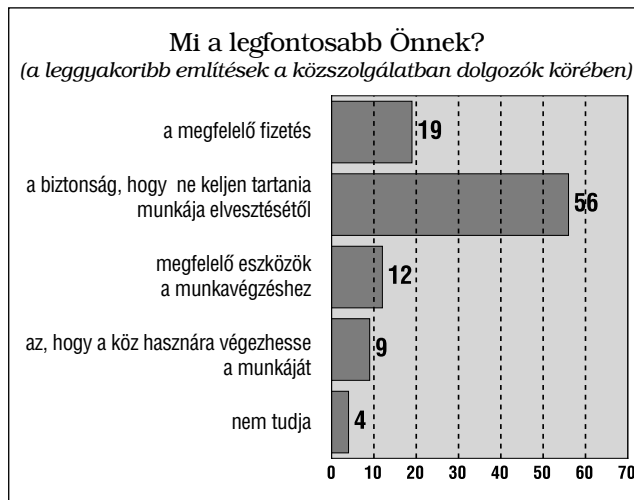

A közszoigálatban dolgozók fizetésemelésének lakossági megítélését nem befolyásolja, hogy a válaszadó mennyire tájékozott az egyes munkakörökről, s milyen véleményel van ezen foglalkozások képviselőinek munkavégzéséről. Az állásfoglalást a személyes érintettség és a közszoigálati dolgozóktól való társadalmi távolság befolyásolja. A fizetésemelési törekvés méltánylása vagy elutasítása elsősorban azon múlik, hogy a véleményalkotó vagy valamely családtagja közszoigálati dolgozó vagy sem. Másodsorban a társadalmi helyzet bizonyos elemei – mint például az iskolázottság, a gazdasági aktivitás, a foglalkozás, a kereset, a család anyagi helyzete, a lakóhely – befolyásolják a közszoigálati ágazatok fizetésemelésének kérdésében való állásfoglalást.

A közszoigálatban dolgozók mérsékelten elégedettek a fizetésükkel, az a létfeltételek megteremtésére elegendő, de a minőséget jelentő életfeltételek kialakítására nem. A dolgozók 5 százaléka rendszeresen, 23 alkalmanként félre tud ten-

ni jövedelméből, míg 43 százalékiyan éppen hogy kijönnék a pénzükből. Nagyjából felerészük teljesítményarányosnak ítéli a jövedelmét: 14 százalék szerint a fizetése teljes mértékben, 39 szerint többékevésbé megfelel a befektetett munkának. Ugyanakkor a béreket emelni szeretnék. A teljesítményükkel arányos fizetésemelést 64 százalékosnak, a tisztas megélhetéshez szükségeset 93 százalékosnak gondolják. A fizetésemelési igény a dolgozók fejében a bér szerkezetének szakmai pótlékot és a teljesítményt is preferáló kialakításával jár együtt: az előbbinek 20, az utóbbinak 27 százalékos súlyt adnának. Az alpbér súlyát 53 százalékosnak gondolják.

A közszoigálatban dolgozók jelentős többsége (78 százaléka) támogatja a reformot. Mintegy 55 százalék azért látja szükségesnek, mert az uniós csatlakozás megköveteli az előrelépést, 23 pedig azért, mert elavultnak tekinti az aktuális rendszert. A reformtól elsősorban a közszoigálati feladatok ellátásának színvonal-emelkedését, anyagi és szoci-

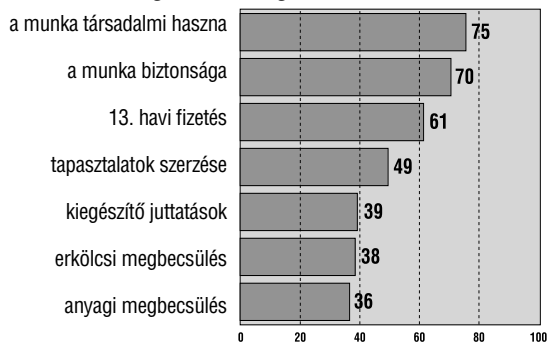
ális helyzetük javulását, gyermekeik számára jobb körülmények megteremtésének esélyét várják (67 és 62 százalék közötti arányban). Az érintettek a közszoigálati reform várható következményeiként tartják számon a szakmai továbbképzést (89 százalék), az uniós követelményekhez való alkalmazkodást (72 százalék), az idegennyelvtudás bővítését (62 százalék), a lelkiismeretesebb, jobb munkát (53 százalék) – összefoglalva: a teljesítmény növekedését.

A közszoigálatban dolgozók szükségesnek látják a feladattöltés színvonalának javítását, a teljesítmények növekedésével összhangban a bérek, juttatások növekedését, az életfeltételek javulását magában foglaló közszoigálati reformot.

A lakosság szerint olyan közszoigálati szférára van szükség, amely a jelenleginél jobban működik: a politikától független, szakszerű, méltányos, stabil, nyitott és állampolgárbarát.

Miért vonzó az Ön számára a közszoigálat?

(a leggyakoribb említések a közszoigálatban dolgozók körében)

A lakossági felmérés 2003 szeptemberében készült, személyes interjúk segítségével. A megkérdezett 1500 fő a legfontosabb társadalmi-demográfiai jellemzők szerint a felnőtt magyar népességet reprezentálta.

A közszoigálatban dolgozók körében készült vizsgálat 2003 novemberében készült, ugyancsak személyes interjúk segítségével. A megkérdezett 800 fő a közszoigálati szférában foglalkoztatottakat reprezentálja.

A két felmérést a Szonda Ipsos készítette a Közszoigálati Reform Kormány megbízotti Hivatal megbízásából.